

Сучасні макроекономічні тренди та тенденції Modern macroeconomic trends and tendencies

DOI: [10.26565/2786-4995-2022-2-05](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2022-2-05)

УДК: 339.7; 339.97

Євгеній Редзюк

к.е.н., доц.,

с.н.с. сектору міжнародних фінансових досліджень

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

вул. Панаса Мирного, 26, м.Київ, 01011, Україна

e-mail: redzyuk@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5592-5121

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ КАПІТАЛУ ПІД ВПЛИВОМ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація. Розпочата Російською Федерацією 24 лютого 2022 року війна проти України дестабілізувала постачання багатьох товарів і ресурсів та суттєво вплинула на фінансово-інвестиційну діяльність в світі. Масштаб конфлікту між Україною та РФ вийшов за межі локальних воєн і стає новим цивілізаційним викликом. У зв'язку з цим суттєво трансформуються глобальна економіка і міжнародні ринки капіталу, ризики торговельно-економічного та фінансово-інвестиційного співробітництва в світі знаходяться під суттєвою загрозою. При цьому в 2022-й рік глобальні ринки капіталу увійшли на пікових значеннях, але досягнення 2021 року повністю було нівельовано. Глобальне інвестиційне середовище в значній мірі дестабілізувалось, бюджетні й підприємницькі втрати в світі від війни стали колосальними.

Глобальні ринки капіталу, особливо ринок цінних паперів, дуже чутливо відреагували на війну в Україні, суттєво понизившись. Так, провідний індекс США і світу «S&P 500» понизився з початку року на 17%; провідний індекс технологічних компаній в світі «NASDAQ Composite» понизився з початку року на 28%. Європейські індекси «EURO STOXX 50» також знижуються з початку року на 15%. При цьому загальні тренди низхідні, показують на подальше їх зниження. Популярні та найбільш капіталізовані в світі криптоактиви також суттєво втратили свою вартість, понизившись суттєво за останні 3-4 місяці 2022 року, підкріпивши свою репутацію, як надто волатильного і спекулятивного активу. Українські крупні компанії на міжнародних ринках капіталу під впливом військових дій також суттєво втратили свою вартість і ліквідність. Їх капіталізація на міжнародних фондових біржах з початком війни суттєво понизилась (приблизно в 2-1,7 рази). Тенденції на провідних глобальних ринках капіталу дають підстави стверджувати, що війна в Україні суттєво понизила активність міжнародних інвесторів на ринках капіталу і «апетити до ризикових активів». Більшість інвесторів намагається в таких умовах інвестувати в більш безпечні активи.

Пропозиція по багатьом ресурсам і товарам на світових ринках не відповідає рівню попиту з причин воєнних дій на території України, а це у свою чергу деформує й інвестиційно-фінансові глобальні ринки. Зайва ліквідність переходить на товари і в компанії, що виробляють відповідні дефіцитні ресурси. В подальшому це суттєво збільшує рівень цін, посилюються інфляційні процеси в світі. Очікується, що країни, які залежать від імпорту нафти, зіштовхнуться зі збільшенням бюджетного та торгового дефіциту, а також з підвищенням інфляційного тиску. Погіршення умов зовнішнього фінансування може прискорити відтік капіталу та посилити фактори, що стримують економічне зростання, у країнах із підвищеним рівнем боргу та значними потребами у фінансуванні. Існуючі виклики можуть призвести світ та глобальні ринки капіталу до глобальної боргової кризи.

Для України, яка знаходиться у стані війни, коли призупинені інвестиції та відбулось скорочення економічних процесів – необхідна суттєва міжнародна допомога, особливо фінансово-економічна (фінансова технічна допомога, гранти, пільгові кредити, списання державних боргів тощо). Для подолання наслідків війни і світової дестабілізації, на наш погляд, необхідно сформулювати оновлену міжнародну систему (програму) відносин та справедливої фінансово-інвестиційної підтримки, особливо для України, що найбільше постраждала від агресії, а також для найбільш вразливих країн світу, які відчувають значні соціально-економічні проблеми від цієї війни.

Ключові слова: *глобальні ринки капіталу, фінансово-інвестиційна діяльність, світова економіка, міжнародні економічні відносини, глобальна економіка, криза, війна.*

Вступ. Військова агресія Російської Федерації (РФ) проти України на початку 2022 року сформувала значну кількість ризиків світового рівня – спровокувавши безпекову, продовольчу, енергетичну та торгово-економічну кризи в сучасному міжнародному просторі. Все це разом не могло не вплинути на фінансово-інвестиційну сферу в світі, яка під впливом війни почала згортатись. Тому глобальні ринки капіталу, починаючи з лютого 2022 року суттєво пригальмувались, отримавши зниження своєї активності і подальшу турбулентну невизначеність, яка на пряму пов'язана з результатами війни між РФ і Україною. У зв'язку з цим дослідження аспектів трансформації глобальних ринків капіталу під впливом воєнної агресії проти України є актуальним завданням, що допоможе з'ясувати подальший розвиток фінансової глобалізації, а також вплив і тенденції на середньо- й довгострокову перспективу розвитку світової економіки.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Аналізом впливу військових конфліктів на світову економіку займалась низка провідних вітчизняних і закордонних вчених: З.Бжежинський, Т.Богдан, О.Борзенко, В.Геєць, В.Горбулін, Дж.Кейнс, Н.Рубіні, Дж.Стігліц, Харольд Дж. та ін. Їх внесок є значним, але сучасна трансформація глобальних ринків капіталу під впливом воєнної агресії Російської Федерації проти України має свої унікальні особливості, що потребує комплексного аналізу й визначення ефективних пропозицій зі стабілізації вітчизняного фінансово-економічного стану і світової економіки.

Мета статті – проаналізувати вплив воєнної агресії Російської Федерації проти України на глобальні ринки капіталу та виявити механізми, інструменти й заходи щодо подолання цих кризових явищ в Україні і світі.

Результати дослідження. За останні 20 років глобалізація світової економіки і фінансова глобалізація під дією різнобічних факторів і в тому числі під дією військово-політичних конфліктів, викликів пандемії COVID-19 виводить три основні тенденції, що модифікують хаотичні й не завжди ефективні сучасні міжнародні ринкові відносини. По-перше, простежується збільшення ролі держав в порівнянні з ринком на протидію тенденціям зміцнення свободи підприємництва, які спостерігалися в останні десятиліття. По-друге, виявляється все більший опір гіперглобалізації, яка можливо поступиться місцем національним виробничим автономіям, або регіональним блокам, що призведе до переформатування логістичних ланцюжків і посприє більш конструктивним формам глобалізації. По-третє, перегляд амбіцій щодо економічного зростання, та й саме поняття цього зростання може бути переосмислено в сторону екологічного, інтелектуального, соціального і в цілому, більш стійкого й гармонійного розвитку.

Саме російське повномасштабне військово вторгнення в Україну (24 лютого 2022 року) зрушило тектонічні геоекономічні та геополітичні процеси в світі. Впроваджені санкції проти РФ за розв'язану криваву війну в Україні та контрзаходи країни-агресора змінюють в світі відношення до фінансового і торгового співробітництва, системи споживання, транспортування товарів й ресурсів, пришвидшують мілітаризацію та екологічний перехід в більшості провідних економічно розвинених держав світу. До того ж, складна військова і соціально-економічна ситуація в Україні, що пов'язана з блокуванням її морських портів призвела до проблем з відправленням традиційних вітчизняних експортних товарів на міжнародні ринки і отриманням критичного імпорту. Зазначені ускладнення призводять до значних продовольчих проблем в деяких регіонах і країнах світу (особливо на Близькому Сході і в Африці). Тому більшістю країн світу переглядаються і оновлюються дипломатичні відносини, військово-технічне співробітництво, економічна співпраця, продовольча політика і безпека. Запущена на початку 2022 року дестабілізація від війни і збоїв постачань багатьох товарів і ресурсів суттєво вплинула й на фінансово-інвестиційну діяльність в світі. Масштаб конфлікту між Україною та РФ вийшов за межі локальних воєн і стає новим цивілізаційним викликом. У зв'язку з цим суттєво трансформуються глобальна економіка і міжнародні ринки капіталу, ризики торговельно-економічного та фінансово-інвестиційного

співробітництва в світі знаходяться під суттєвою загрозою.

Відзначимо, що в 2022-й рік глобальні ринки капіталу увійшли на пікових значеннях. Так, значне надання ліквідності для постковідного, антикризового та інфраструктурного відновлення більшістю розвинених країн світу та країн, що розвиваються – активно концентрувались саме на ринках капіталу. В провідних країнах світу бюджетна система, а також опосередковано банки і ринки цінних паперів проводили стимулюючу соціально-економічну, монетарну, інвестиційну і кредитну політику. Це вплинуло на те, що капіталізація світового ринку цінних паперів суттєво зросла, збільшившись із 109 трлн. дол. США в 2020 році до 122 трлн. дол. США наприкінці 2021 року, досягнувши історично нового пікового значення. Крім того, глобальна активність у сфері злиття та поглинання (M&A) досягнула 5,9 трлн дол. США у 2021 році. Обсяг злиття та поглинання у світі вперше в історії зріс на 67% і досяг рекордних показників, легко перевершивши докризовий рекорд у 4,42 трлн дол. США, встановлений у 2007 році. Обсяг прямих іноземних інвестицій у світі за 2021 рік також зріс на 77% порівняно з 2020 роком і склав приблизно 1,65 трлн дол. США [1;2;3].

Враховуючи останні глобальні події в світі й особливо з кінця лютого 2022 року, а саме: початок і ескалація повномасштабної війни РФ проти України, що відбувається майже в центрі Європи – фінансово-інвестиційні досягнення 2021 року повністю було нівельовано. Глобальне інвестиційне середовище в значній мірі дестабілізувалось, бюджетні й підприємницькі втрати в світі від війни стали колосальними. Всесвітня торговельна організація прогнозує пониження рівня експорту й імпорту від війни у світі в 2022 році з 4,7% до 3%. Очікується, що найбільше в світі постраждають від війни на території України країни з низьким рівнем доходу [4].

Глобальні ринки капіталу, особливо ринок цінних паперів, дуже чутливо відреагували на війну в Україні, суттєво знизившись. Так, провідний індекс США і світу «S&P 500» знизився з початку року на 17%; провідний індекс технологічних компаній в світі «NASDAQ Composite» знизився з початку року на 28%. Європейські індекси «EURO STOXX 50» також знижуються з початку року на 15%. При цьому загальні тренди низхідні, показують на подальше їх зниження. По капіталізації перша компанія світу «Apple» з початку 2022 року станом на травень 2022 року втратила 18% своєї вартості і знизила власну капіталізацію з 3 трлн. дол. США до 2,4 трлн. дол. США; друга компанія світу «Microsoft» з початку 2022 року станом на травень 2022 року втратила 24% своєї вартості і знизила власну капіталізацію з 2,53 трлн. дол. США до 1,9 трлн. дол. США; третя компанія «Google» /Alphabet Inc Class A/ з початку 2022 року станом на травень 2022 року втратила 20% своєї вартості і знизила власну капіталізацію з 1,92 трлн. дол. США до 1,54 трлн. дол. США; а найбільш перспективна на думку світових інвесторів компанія «Тесла» з початку 2022 року станом на травень 2022 року втратила 40,8% своєї вартості і знизила власну капіталізацію з 1,2 трлн. дол. США до 734 млрд. дол. США. При цьому відзначимо, що одна з найбільших в світі нафтовидобувна компанія «Saudi Aramco» навпаки суттєво збільшила власну капіталізацію з початку 2022 року; так, станом на травень 2022 року збільшивши на 26% свою вартість і підвищивши власну капіталізацію з 1,9 трлн. дол. США до 2,33 трлн. дол. США.

Популярні та найбільш капіталізовані в світі криптоактиви також суттєво втратили свою вартість, знизившись суттєво за останні 3-4 місяці 2022 року, підкріпивши свою репутацію, як надто волатильного і спекулятивного активу. Біткойн (BTC) на початку 2022 року коштував 47300 дол. США, а станом на 18.05.2022 року – лише 29103 дол. США (-39,3%). Етер (ETH) на початку року коштував 3829 дол. США, а станом на 18.05.2022 року – лише 1960 дол. США (-48%). При цьому загальні тренди низхідні та показують на подальше їх зниження [5].

Українські крупні компанії на міжнародних ринках капіталу активно представлені, в першу чергу, на Варшавській фондовій біржі. Їх капіталізація з початком війни також

суттєво знизилась. На Варшавській фондовій біржі переважно обертаються акції українських агрокомпаній, оскільки агросектор в Україні є одним із найрозвиненіших та найпривабливіших для міжнародних інвесторів. Серед таких компаній: "Кернел", "Астарта", "ІМК", "Овостар Юніон", "Агротон", "Мілклєнд" та KSG Agro. Завдяки активній присутності багатьох українських компаній на цьому майданчику було сформовано індекс українських компаній WIG Ukraine. Після початку війни індекс WIG Ukraine на варшавській фондовій біржі взагалі суттєво впав, а згодом трохи відновився. Станом на кінець травня-початок 2022 року індекс WIG Ukraine знизився майже в 2 рази (з 600 пунктів до 360 пунктів). Акції компанії "Астарта" знизилась з 40 до 25 злотих; акції компанії "Кернел" – з 55 до 27; акції компанії "Мілклєнд" – з 3,1 до 0,96; акції компанії "Овостар Юніон" – з 57 до 40; акції компанії "Агротон" – з 7 до 4,5; акції компанії "KSG Agro" 3,07 до 2,3 [6].

Тенденції на провідних глобальних ринках капіталу дають підстави стверджувати, що війна суттєво знизила активність інвесторів на ринках капіталу і «апетити до ризикових активів». Більшість інвесторів намагається в таких умовах інвестувати в більш безпечні активи. Зацікавленість у трейдерів та інвесторів на глобальних фінансово-інвестиційних й товарних ринках є тільки по деяким відповідним дефіцитним ресурсам (нафта, газ, зерно, олія, метал тощо) і компаніям, які їх виробляють без санкційних обмежень. На даний момент часу пропозиція по багатьом ресурсам і товарам на світових ринках не відповідає рівню попиту з причин воєнних дій на території України, а це у свою чергу деформує й інвестиційно-фінансові глобальні ринки. Зайва ліквідність переходить на товари і в компанії, що виробляють відповідні дефіцитні ресурси. В подальшому це суттєво збільшує рівень цін, посилюються інфляційні процеси в світі, пригальмовується постковідне відновлення, поглиблюється асиметрія між найбіднішими і найбагатшими країнами світу.

Очікується, що країни, які залежать від імпорту нафти, зіштовхнуться зі збільшенням бюджетного та торгового дефіциту, а також з підвищенням інфляційного тиску, але деякі експортери, наприклад, на Близькому Сході та в Африці (Катар, Нігерія), можуть виграти від зростання цін. Уряди країн Європи також можуть зіткнутися з бюджетними проблемами через додаткові витрати на забезпечення енергетичної безпеки та оборонних бюджетів. Крім того, економічно, фінансово і торговельно постраждають не тільки Україна і РФ від війни, але й значна частка євразійського регіону: Східна Європа (6 мільйонів переселенців з України суттєво впливатимуть на ринки праці в східноєвропейських країнах), Кавказ і Центральна Азія (через тісні зв'язки з РФ у сфері торгівлі та платіжних системах, що позначиться на торгівлі, грошових переказах, інвестиціях та туризмі, а саме – негативно вплине на економічне зростання, інфляцію, рахунки зовнішніх операцій та бюджетні рахунки). Тому інвестиційна активність в цих регіонах суттєво знизиться під час війни і дії санкцій.

Крім того, погіршення умов зовнішнього фінансування може прискорити відтік капіталу та посилити фактори, що стримують економічне зростання, у країнах із підвищеним рівнем боргу та значними потребами у фінансуванні. До того ж, зростання цін може спричинити соціальну напруженість у деяких країнах, наприклад, у країнах із слабкими системами соціального захисту, нечисленними можливостями з працевлаштування, обмеженим бюджетним простором та урядом, який не має широкої підтримки серед свого населення [7].

Експерти ООН на відміну від бачення локальних криз, вважають, що світ та глобальні ринки капіталу перебувають на порозі глобальної боргової кризи. Так, ще до початку військових дій в Україні – країни, що розвиваються, витрачали в середньому 16% своїх експортних надходжень на обслуговування своїх боргових зобов'язань, а малі острівні держави, що розвиваються, витрачали більш ніж вдвічі більше цієї суми. Для порівняння, після того, як союзні держави реструктурували борг Німеччини у 1953 році, платежі з обслуговування боргу ніколи не перевищували 3,4% доходів від експорту в жодний рік.

Відзначимо, що з вересня 2021 року прибутковість облігацій країн, що розвиваються, зростала, враховуючи очікування посилення грошово-кредитної політики в розвинених країнах. Підвищення ставок поряд з фінансовою дестабілізацією стане подвійним ударом по економіках, що розвиваються. До того ж негативні ефекти від розгортання війни в Україні і центральній Європі, інфляція, підвищення відсоткових ставок і все більша волатильність на товарних ф'ючерсах і ринках облігацій – призведе до збільшення премії за ризик на додаток до тиску на обмінний курс. Все це в комплексі формує загрозливу основу для розгортання глобальної боргової кризи з можливими дефолтами багатьох країн, що розвиваються [8].

В контексті проблем розвитку глобальних ринків капіталу процес фінансово-інвестиційної діяльності в Україні та її зв'язків з глобальними ринками капіталу, а саме їх залучення й розширення по суті знаходяться в припиненому стані. Працюють тільки державні та наддержавні канали фінансової підтримки, на глобальному ринку серед потужних фінансових корпорацій і банків майже не простежується активної позиції щодо підтримки і допомоги Україні. До того ж значно посилились у вітчизняному соціально-економічному середовищі макроекономічні виклики: заблоковані порти не дають можливості нормально функціонувати по експортно-імпортним операціям, що суттєво звужує експортну виручку крупних підприємств і використання для економіки критично важливого імпорту; в таких умовах прогнозується зниження золотовалютних резервів; очікується посилення девальваційно-інфляційних процесів; значно зросте боргове навантаження на бюджет України та вітчизняний бізнес; комерційні банки посилюватимуть вимоги до позичальників і врахують в своїй кредитній політиці вищезазначені ризики, суттєво звужуючи рівень кредитування в Україні під час війни.

Разом мікро- та макроекономічні ризики суттєво погіршують підприємницько-інвестиційне середовище у вітчизняній економіці. Так, деякі компанії з іноземним капіталом вже на невизначений час призупинили свою діяльність в Україні. Очевидно в 2022 році буде значне в рази зниження прямих іноземних інвестицій в Україну. У зв'язку з цим необхідно низка заходів і стимулів для відновлення вітчизняної економіки і її подальшого зростання. На наш погляд, в існуючих умовах війни 2022 року, вітчизняним підприємницьким структурам для своєї перебудови і відновлення під нові виклики часу необхідну ліквідність може надати лише банківська система через пільгові кредити для бізнесу від держави. Якщо держава хоче швидке економічне відновлення, то має запрацювати державна кредитна пільгова програма для підприємців ще на більш вигідних для бізнес-структур умовах і, головне, доступніших умовах, ніж за програмою "Доступні кредити 5-7-9%". Оскільки є значна кількість компаній, у яких постраждали працівники, знищені приміщення, основні фонди, втрачені сировина, готова продукція, технології і обладнання від військових дій агресора, тому необхідна бюджетна компенсація, або 0% кредит на відновлення своєї діяльності. В цьому аспекті у міжнародних партнерів є значна євро-доларова ліквідність і різні міжнародні організації (МВФ, ЄБРР, Світовий банк тощо), які ефективно могли б долучитись і надати такі гранти на відновлення економічної активності та пільгові кредити (0,25-2,5% в гривні) на масштабування підприємницької діяльності. Особливо це актуальне для постраждалих і переміщених компаній, підприємств зі змушеною зміною спеціалізації та комерційних організацій, які активно працевлаштовують переміщених осіб [9].

Крім того, доцільним є отримання коштів технічної фінансової допомоги для підтримки бюджету України під час війни від спеціалізованих фондів ЄС, ЄБРР, МВФ тощо. На наш погляд, щомісячна сума підтримки на рівні 5-10 млрд. дол. США значно полегшила б не тільки фінансування військових витрат, але й соціально-економічне становище в Україні. Так, фінансування в повному обсязі пенсій, стипендій, заробітних плат бюджетникам дає основу для функціонування і обслуговування малого і середнього підприємництва. Ще одним з ефективних кроків посилення економіки України під час війни і після її закінчення – є перегляд і списання (або «заморожування» виплат до повного відновлення після війни)

низки боргів, таких як ВВП-варанти, чи кредити надані МВФ та іншими установами до війни. Відновлення буде більш швидким без «боргового зашморгу» для України. Крім того, доцільним є створення Агенції з відбудови інфраструктури України (з виділених грантових коштів країн G7, заарештованих активів і репарацій країни-агресора РФ) за сучасними стандартами ЄС та під егідою ЄС з фокусуванням в частині бізнесу на підвищенні продуктивності праці й формуванням низьковуглецевої, інноваційно орієнтованої економіки. Отримавши на відновлення інфраструктури найбільш передові технології й стимулюючи бізнес-структури в Україні змінюватись, ставати більш ефективними, інноваційними, екологічно і соціально спрямованими – українське суспільство швидше інтегрується до ЄС, а вітчизняні компанії наблизяться до рівня європейських. Вважаємо, що наведені автором заходи фінансово-інвестиційного стимулювання в значній мірі сприяють активізації бізнес-активності в Україні й розбудові якісно нової і більш конкурентоспроможної вітчизняної економіки [10;11].

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо, що подальша ескалація конфлікту між Україною та РФ може спричинити, як глобальну фінансово-економічну кризу, так і привести до регіональних або локальних фінансово-інвестиційних труднощів, які при посиленні внутрішньої розбалансованості грошово-кредитної політики більшості країн світу й виснаженості бюджетної політики постковідного відновлення – негативно вплинуть на економічне зростання в світі, особливо в умовах запуску антиінфляційних заходів ФРС з підвищення ставки. При цьому більше всього постраждають найбідніші країни світу і їх населення. Війна в Україні суттєво вплинула на глобальні ринки капіталу, знизивши їх активність і посприявши суттєвому гальмуванню світових економічних процесів. При цьому, на думку автора і деяких експертів, Україна є ключовою країною для розвитку Євразійського простору, а тому затяжна війна в Україні однозначно приведе до суттєвих дисбалансів, деглобалізації, руйнівної фінансово-економічної кризи світі. В цьому аспекті, на наш погляд, необхідно сформувати оновлену міжнародну систему (програму) відносин та справедливої фінансово-інвестиційної підтримки, особливо для України, що найбільше постраждала від агресії, а також для найбідніших країн світу, які відчувають значні соціально-економічні проблеми від цієї війни. Оновлена система фінансово-інвестиційної підтримки на базі грантів, технічної та інфраструктурної допомоги – в значній мірі прискорить соціально-економічне відновлення нашої держави, швидко відновить її експортно-імпортну діяльність, оптимізує структуру економіки, надасть імпульс для зниження енергозалежності в Європі. Крім того, відповідна фінансово-інвестиційна програма підтримки має бути націлена на баланс між стримуванням інфляції та підтримкою відновлення світової економіки від впливу війни на території України [12;13;14].

Список використаної літератури

1. Global domestic equity market capitalization from 2013 to 2021 (in trillion U.S. dollars) / Statista Ltd. / Finance & Insurance / Financial Instruments & Investments. URL: <https://www.statista.com/statistics/274490/global-value-of-share-holdings-since-2000/#:~:text=The%20value%20of%20global%20domestic,trillion%20U.S.%20dollars%20in%202021.>
2. Loeb M. Global M&A market defies gravity in 2021 second half. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/m-and-a/our-insights/global-m-and-a-market-defies-gravity-in-2021-second-half> (16 March 2022).
3. Объем прямых иностранных инвестиций в мире в 2021 году вырос на 77% / ИА «Iprime» / рубрика: Экономика. URL: https://1prime.ru/state_regulation/20220119/835820719.html (дата обращения: 19.01. 2022).
4. These 3 charts show the impact of war in Ukraine on global trade / World Economic Forum / 26 Apr 2022. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/ukraine-war-global-trade-risk/#:~:text=War%20in%20Ukraine%20is%20causing,Ukraine%20conflict%2C%20the%20WTO%20says.>
5. Google Финансы / котировки и капитализация. URL: <https://www.google.com/finance/quote/> (дата звернення 18.05.2022).
6. Official site of Warsaw Stock Exchange (GPW). URL: <https://www.gpw.pl/en-home>
7. Каммер А., Азур Д., Селассие А.А., Голдфайн И., Чан Ён Ри Как война в Украине отражается на разных регионах мира. *Блог МВФ* URL: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2022/03/15/blog-how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions-031522> (дата звернення 17.03.2022)

8. Global Impact of war in Ukraine on food, energy and finance systems / Brief NO.1 / United Nations. URL: <https://news.un.org/pages/wp-content/uploads/2022/04/UN-GCRG-Brief-1.pdf> (13 April 2022).
 9. Редзюк Є. В. Для перемоги потрібні масштабніші санкції проти РФ і повне відшкодування збитків (2022) // газета «Дзеркало тижня» / Рубрика: Макрорівень. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/dlja-peremohi-potribni-masshtabnishi-sanktsiji-proti-rf-i-povne-vidshkoduvannja-zbitkiv.html> (дата звернення 24.03.2022).
 10. Редзюк Є.В. Економічна євроінтеграція: оцінка й моделювання поверхневих та прихованих чинників дивергенції між Україною та ЄС (2021). *Журнал «Міжнародна економічна політика»*. Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. Випуск №1 (34). 2021. – С. 95-118.
 11. Редзюк Є.В. Фінансово-економічні механізми та інструменти впливу на світогосподарські процеси (2021). *Наукові праці НДФІ*. – 2021. – №4. – С.34-47
 12. Brzezinski Z. *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (2017) / Ingram Publisher Services. – 2017. – 256 p.
 13. Joseph S. Nye, Jr. Why China Won't Mediate an End to the Ukraine War / Project Syndicate. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/why-china-wont-mediate-end-to-russia-ukraine-war-by-joseph-s-nye-2022-04?barrier=accesspaylog> (01 April 2022).
 14. Harold James What If Ukraine Is a Forever Crisis?. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/russia-war-in-ukraine-what-a-stalemate-would-mean-by-harold-james-2022-05?barrier=accesspaylog> (31 May 2022).
- Стаття надійшла до редакції 14.06.2022*
Статтю рекомендовано до друку 22.06.2022

References

1. Global domestic equity market capitalization from 2013 to 2021 (in trillion U.S. dollars). (2022, August 26). *Statista Ltd. Finance & Insurance / Financial Instruments & Investments*. <https://www.statista.com/statistics/274490/global-value-of-share-holdings-since-2000/#:~:text=The%20value%20of%20global%20domestic,trillion%20U.S.%20dollars%20in%202021>
 2. Loeb M. Global M&A market defies gravity in 2021 second half. (2022, March 16). *McKinsey & Company*. <https://www.mckinsey.com/business-functions/m-and-a/our-insights/global-m-and-a-market-defies-gravity-in-2021-second-half>
 3. Obiemy priamykh ynostrannykh ynvestytsyi v myre v 2021 hodu vyuros na 77%. [The volume of foreign direct investments in the world in 2021 increased by 77%]. (2022, January 19). *IA «Iprime», rubryka: Ekonomyka*. https://1prime.ru/state_regulation/20220119/835820719.html
 4. These 3 charts show the impact of war in Ukraine on global trade. (2022, April 26). *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/ukraine-war-global-trade-risk/#:~:text=War%20in%20Ukraine%20is%20causing,Ukraine%20conflict%2C%20the%20WTO%20says>
 5. Google Fynansy: kotyrovky i kapytalizatsiya. (2022, May 18). <https://www.google.com/finance/quote/>
 6. Official site of Warsaw Stock Exchange. *GPW*. <https://www.gpw.pl/en-home>
 7. Kammer A., Azur D., Selassy A.A., Holdfain Y., Chan Ęn Ry. (2022, March 17). Kak voyna v Ukraine otrazhaetsia na raznykh rehionakh myra [How the war in Ukraine affects different regions of the world]. *Bloh MVF*. <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2022/03/15/blog-how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions-031522>
 8. Global Impact of war In Ukraine on food, energy and finance systems. (2022, April 13). Brief NO.1. United Nations. <https://news.un.org/pages/wp-content/uploads/2022/04/UN-GCRG-Brief-1.pdf>
 9. Redziuk Y.V. Dlia peremohy potribni masshtabnishi sanktsii proty RF i povne vidshkoduvannia zbytkiv [Greater sanctions against the Russian Federation and full compensation for damages are needed for victory]. (2022, March 24). *Hazeta «Dzerkalo tyzhnia»*. Rubryka: Makroriven. <https://zn.ua/ukr/macrolevel/dlja-peremohi-potribni-masshtabnishi-sanktsiji-proti-rf-i-povne-vidshkoduvannja-zbitkiv.html>
 10. Redziuk Y.V. Ekonomichna yevrointehratsiia: otsinka y modeliuvannia poverkhnevyykh ta prykhovanykh chynnykyv dyverhentsii mizh Ukrainoiu ta YeS [Economic European integration: assessment and modeling of surface and hidden factors of divergence between Ukraine and the EU]. (2021). *Zhurnal «Mizhnarodna ekonomichna polityka»*. Kyivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. Vadyma Hetmana. Vypusk №1 (34). 95-118.
 11. Redziuk Y.V. Finansovo-ekonomichni mekhanizmy ta instrumenty vplyvu na svitohospodarski protsesy [Financial and economic mechanisms and tools of influence on global economic processes]. (2021). *Naukovi pratsi NDFI*. №4. 34-47.
 12. Brzezinski Z. *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (2017). *Ingram Publisher Services*. 256 p.
 13. Joseph S. Nye, Jr. Why China Won't Mediate an End to the Ukraine War (2022, April 01). *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/why-china-wont-mediate-end-to-russia-ukraine-war-by-joseph-s-nye-2022-04?barrier=accesspaylog>
 14. Harold James. What If Ukraine Is a Forever Crisis? (2022, May 31). *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/russia-war-in-ukraine-what-a-stalemate-would-mean-by-harold-james-2022-05?barrier=accesspaylog>
- The article was received by the editors 14.06.2022*
The article is recommended for printing 22.06.2022

Yevhenii Redziuk

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, senior scientific researcher sector of international financial research

State University "Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine"

St. Panasa Myrnogo 26, Kyiv, 01011, Ukraine

e-mail: redzyuk@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5592-5121

TRANSFORMATION OF GLOBAL CAPITAL MARKETS UNDER THE INFLUENCE OF MILITARY AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Abstract. The Russian Federation, which started the war against Ukraine, since February 24, 2022, has destabilized the supply of many goods and resources, and has also significantly affected financial and investment activities in the world. The scale of the conflict between Ukraine and the Russian Federation has gone beyond local wars and is becoming a new civilizational challenge. In this regard, the global economy and international capital markets are being significantly transformed, the risks of trade, economic and financial and investment cooperation in the world are under significant threat. At the same time, global capital markets entered 2022 at peak values, but the achievement of 2021 was completely leveled. The global investment environment has largely destabilized, the budgetary and business losses in the world from the war have become enormous.

Global capital markets, especially the securities market, reacted very sensitively to the war in Ukraine, dropping significantly. Thus, the leading US and world index S&P 500 has fallen by 17% since the beginning of the year; The world's leading technology index, the NASDAQ Composite, is down 28% year-to-date. The European EURO STOXX 50 indices are also down 15% since the beginning of the year. At the same time, the general trends are downward, pointing to their further decline. The world's most popular and most capitalized crypto assets have also significantly lost their value, declining significantly over the last 3-4 months of 2022, reinforcing their reputation as too volatile and speculative asset. Ukrainian large companies in the international capital markets under the influence of hostilities also significantly lost their value and liquidity. Their capitalization on international stock exchanges has significantly decreased since the beginning of the war (approximately 2-1.7 times). Trends in the leading global capital markets suggest that the war in Ukraine has significantly reduced the activity of international investors in the capital markets and "appetite for risk assets." Most investors try to invest in safer assets under such conditions.

The supply of many resources and goods on the world markets does not correspond to the level of demand due to the military actions on the territory of Ukraine, which in turn deforms the investment and financial global markets. Excess liquidity is transferred to goods and companies that produce corresponding scarce resources. In the future, this significantly increases the price level, intensifying inflationary processes in the world. Oil-import dependent countries are expected to face widening budget and trade deficits, as well as rising inflationary pressures. Deteriorating external financing conditions could accelerate capital outflows and exacerbate growth constraints in countries with high levels of debt and significant financing needs. Existing challenges could lead the world and global capital markets to a global debt crisis.

For Ukraine, which is in a state of war, when investments have been suspended and economic processes have been reduced, significant international assistance is needed, especially financial and economic (financial technical assistance, grants, preferential loans, cancellation of public debts, etc.). In order to overcome the consequences of war and global destabilization, in our opinion, it is necessary to form an updated international system (program) of relations and fair financial and investment support, especially for Ukraine, which suffered the most from aggression, as well as for the poorest countries of the world that are experiencing significant socio-economic the problems of this war.

Keywords: *global capital markets, financial and investment activities, world economy, international economic relations, global economy, crisis, war.*

JEL Classification: E 44 E60 E62 F01 F20 F21 H87.